

Sygn. akt I C 103/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 czerwca 2015 roku

Sąd Rejonowy w Grudziądzu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Marcin Kolasiński

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Magdalena Hausman

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2015 roku w Grudziądzu

na rozprawie

sprawy z powództwa **W. M.**

przeciwko **D. Ż.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powoda W. M. na rzecz pozwanego D. Ż. kwotę 1.217 zł (dwa tysiące dwieście siedemnaście złotych i 0/100) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 103/15

UZASADNIENIE

W. M. wniósł pozew przeciwko D. Ż. o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy darowizny z dnia 17 sierpnia 2012 roku w odniesieniu do 1/2 udziału w nieruchomości składającej się z działek o numerach (...), dla których Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartej między pozwanym a jego ojcem S. Ż.. Ponadto, powód domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazała, że S. Ż. był dłużnikiem powoda od dnia 1 lutego 2010 roku, któremu przysługiwała wierzytelność w łącznej kwocie 32.423,04 zł wraz z odsetkami, zasądzona następnie wyrokiem sądowym. Zaskarżoną umową darowizny dłużnik darował swemu synowi D. Ż. 1/2 udziału w nieruchomości o numerach działek (...), stanowiących grunty orne o powierzchni 6,43 ha. Pierwotnie działki te wchodziły w skład nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej nr (...), a po zawarciu umowy zostały wydzielone do księgi wieczystej nr (...). W dalszej kolejności strona powodowa podała, że do darowizny doszło w trakcie procesu między W. M. a S. Ż.. Oprócz tego, dłużnik zalegał z zapłatą także wobec kilku banków, które zajęły nieruchomość w egzekucji. W toku procesu z powodem, S. Ż. był zwolniony od kosztów sądowych z uwagi na trudną sytuację majątkową. Data darowizny zbiegła się w czasie z wydaniem wyroku przez sąd pierwszej instancji. W związku z tym, zdaniem powoda, czynność prawna dokonana została z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela, a przekazanie istotnej części majątku doprowadziło do niewypłacalności dłużnika. Pozwany, mając na uwadze bliskie relacje z darczyńcą, musiał mieć świadomość działania dłużnika z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela.

W odpowiedzi na pozew pozwany D. Ż. wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu pisma strona pozwana zaprzeczyła, aby dłużnik powoda, tj. S. Ż., stał się niewypłacalny w wyniku umowy darowizny zawartej z pozwanym, albowiem dłużnik jest właścicielem udziału

wynoszącego 1/2 w nieruchomości o powierzchni 2,32 ha, położonej w Ś., zabudowanej domem jednorodzinny o powierzchni około 150 m² o wartości około 300.000 zł. Powód prowadzi aktualnie egzekucję przeciwko S. Ż. z powyższej nieruchomości. Ponadto, strona pozwana wskazała, że nieruchomość będąca przedmiotem darowizny obciążona jest hipotekami na kwoty 350.000.000 starych zł i 10.000 zł na rzecz dwóch banków oraz 946 zł na rzecz KRUS. Suma tych hipotek przewyższa wartość nieruchomości. Biorąc pod uwagę wartość nieruchomości będącej przedmiotem darowizny oraz obciążenia hipoteczne, powód nie zostałby zaspokojony w żaden sposób. Zdaniem pozwanego, powód w pierwszym rzędzie powinien wykazać bezskuteczność egzekucji z nieruchomości stanowiącej własność dłużnika (k. 33-35).

Na rozprawie strona powodowa podniosła, iż pomimo prowadzenia egzekucji z nieruchomości dłużnika S. Ż., jej sprzedaż jest mało prawdopodobna (k. 55).

Sąd ustalił, co następuje:

Od dnia 1 lutego 2010 roku S. Ż. był dłużnikiem W. M.. Wierzytelność dochodzona była na drodze sądowej. Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 28 września 2011 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I Nc 462/11, Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie orzekł, że S. Ż. ma zapłacić na rzecz W. M. kwotę 27.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1 lutego 2010 roku do dnia zapłaty, jak również odsetki ustawowe od kwoty 4.000 zł od dnia 1 lutego 2010 roku do dnia 21 stycznia 2011 roku i odsetki ustawowe od dalszej kwoty 4.000 zł od dnia 1 lutego 2010 roku do dnia 9 czerwca 2011 roku, a ponadto koszty procesu w wysokości 338 zł. Wyrokiem z dnia 14 września 2012 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I C 747/12, Sąd Rejonowy w Grudziądzu utrzymał powyższy nakaz zapłaty w mocy, zasądzając ponadto od S. Ż. na rzecz W. M. kwotę 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. Wyrokiem z dnia 12 czerwca 2013 roku, wydanym w sprawie VIII Ca 184/13, Sąd Okręgowy w Toruniu oddalił apelację S. Ż. od wyroku Sądu Rejonowego w Grudziądzu, zasądzając dodatkowo na rzecz W. M. kwotę 2.688,04 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania za instancję odwoławczą.

Dowody:

- nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Wąbrzeźnie z dnia 28.09.2011 r. sygn. akt I Nc 462/11, wyrok Sąd Rejonowego w Grudziądzu z dnia 14.09.2012 r. sygn. akt I C 747/12, wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 12.03.2013 r. sygn. akt VIII Ca 184/13, postanowienia o nadaniu orzeczeniom klauzuli wykonalności (k. 7-13 oraz w aktach sprawy I C 747/12 na k. 30, 156, 233, 243, 254).

W dniu 17 sierpnia 2012 roku S. Ż. i E. Ż. – jako darczyńcy – oraz ich syn D. Ż. – jako obdarowany – w formie aktu notarialnego nr repertorium A 4837/2012 przed notariuszem A. S. (1) z siedzibą w G., zawarli umowę darowizny, na podstawie której D. Ż. nabył prawo własności niezabudowanych działek o numerach (...) o łącznej powierzchni 6,43 ha, stanowiących grunty orne, o wartości 80.000 zł, a wchodzących w skład nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadził księgę wieczystą nr (...), położonej w Ś.. Nieruchomość zapisana w księdze wieczystej nr (...) stanowiła współwłasność ułamkową w udziałach po 1/2 S. Ż. i E. Ż., a to wskutek zawartej w 2010 roku umowy ustanawiającej w ich małżeństwie rozdzielność majątkową. Dla wydzielonych działek o numerach (...) założono nową księgę wieczystą nr (...). W dziale IV powyższej księgi wieczystej ujawnione są hipoteki w kwotach: 350.000.000 starych zł na rzecz (...) S.A., 10.000 zł na rzecz Banku Spółdzielczego w I. oraz 946,10 zł na rzecz KRUS.

Dowody:

- wydruki ksiąg wieczystych o numerach (...) (k. 19-27, 37-46),

- umowa darowizny z dnia 17.08.2012 r. Rep. A nr 4837/2012 i wypis z rejestru gruntów (k. 1-3 w aktach księgi wieczystej nr (...)),

- umowa majątkowa małżeńska z dnia 12.07.2010 r. Rep. A nr 6160/2010 (k. 214 w aktach księgi wieczystej nr (...)).

S. Ż. jest obecnie współwłaścicielem w udziale wynoszącym 1/2 części we własności nieruchomości oznaczonej numerem działki (...) o powierzchni 2,32 ha, położonej w Ś., dla której Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą nr (...). Nieruchomość zabudowana jest domem jednorodzinnym o powierzchni około 150 m², a jej aktualna wartość wynosi 280.000 zł. W toku sprawy o sygn. akt I C 747/12 z powództwa W. M., S. Ż. był zwolniony od kosztów sądowych z uwagi na trudną sytuację materialną, i to pomimo przeprowadzonego przez Sąd dochodzenia w przedmiocie ustalenia jego stanu majątkowego.

Dowody:

- oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania składane przez S. Ż. (k. 14-17 oraz w aktach sprawy I C 747/12 na k. 54-58, 172-175),

- postanowienia w przedmiocie zwolnienia S. Ż. od kosztów sądowych (k. 18 oraz w aktach I C 747/12 na k. 94),

- operat szacunkowy (k. 101 w aktach Km 2758/13 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Grudziądzu A. S. (2)).

W. M. wszczął przeciwko dłużnikowi S. Ż. postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. Km 2517/13, w tym z ułamkowej części nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Grudziądzu prowadzi księgę wieczystą nr (...). Egzekucja z nieruchomości jest obecnie na etapie sporządzania opisu i oszacowania. Biorą w niej udział również inni wierzyciele, w tym posiadający zabezpieczenie w postaci hipotek. Aktualne zadłużenie dłużnika wobec W. M. wynosi 51.843,24 zł wraz z kosztami egzekucyjnymi w kwocie 1.845,33 zł. S. Ż. posiada ponadto zadłużenie w KRUS z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w wysokości 589 zł oraz w Urzędzie Gminy Ś. z tytułu podatku rolnego i od nieruchomości w wysokości 513 zł. Nastąpił także zbieg egzekucji do rachunków bankowych S. Ż.. Egzekucja prowadzona z innych składników majątkowych okazała się bezskuteczna.

Dowody:

- wydruk z księgi wieczystej nr (...) (k. 23-27, 37-41),

- informacje z KRUS (k. 58), Urzędu Gminy Ś. (k. 60) i Urzędu Skarbowego w G. (k. 67),

- wezwanie do uiszczenia zaliczki na wydatki w postępowaniu egzekucyjnym i potwierdzenie uiszczenia zaliczki (k. 71-72),

- postanowienie o wszczęciu egzekucji z ułamkowej części nieruchomości (k. 119-120 w aktach Km 2517/13 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Grudziądzu A. S. (2)),

- informacja o zbiegu egzekucji z rachunków bankowych (k. 79-80 w aktach Km 2758/13 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Grudziądzu A. S. (2)).

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony powyżej stan faktyczny ustalony został na podstawie dokumentów wymienionych w poprzedniej części uzasadnienia, których prawdziwość i autentyczność nie była przez strony kwestionowana, wobec czego stanowiły one wiarygodną podstawę ustaleń dokonanych przez Sąd.

Okoliczności faktyczne ustalone w niniejszej sprawie można było uznać za bezsporne między stronami, za wyjątkiem ustalenia, czy dokonana między dłużnikiem S. Ż. a pozwanym D. Ż. umowa darowizny skutkowałą pokrzywdzeniem wierzyciela, tj. powstaniem stanu, w którym dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu. Mianowicie, zdaniem strony powodowej, powyższa czynność prawna miała na celu pokrzywdzenie powoda jako wierzyciela, natomiast zdaniem strony pozwanej, dłużnik w dalszym ciągu posiada majątek, który pozwala na zaspokojenie wierzyciela w całości.

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (art. 527 § 2 k.c.). Przesłanka wiedzy osoby trzeciej, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela lub możliwości powzięcia takiej wiedzy przy zachowaniu należytej staranności, nie ma zastosowania w przypadku uzyskania przez osobę trzecią korzyści majątkowej bezpłatnie (art. 528 k.c.). Jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli; to samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny (art. 529 k.c.), jak i sytuacji, gdy wskutek dokonanej czynności prawnej korzyść majątkową uzyskała osoba będąca w bliskim stosunku z dłużnikiem (art. 527 § 3 k.c.).

Przesłankami uzyskania ochrony przez wierzyciela na podstawie przepisów art. 527 i nast. k.c. są zatem: 1) istnienie wierzytelności wierzyciela wobec dłużnika, 2) dokonanie czynności prawnej między dłużnikiem a osobą trzecią, 3) uzyskanie w wyniku tejże czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią, 4) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, 5) pokrzywdzenie wierzyciela, tj. wystąpienie sytuacji, w której dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, 6) wiedza osoby trzeciej, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela lub możliwość powzięcia takiej wiedzy przy zachowaniu należytej staranności.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, nie powinno budzić najmniejszych wątpliwości spełnienie takich przesłanek niezbędnych do uwzględnienia skargi pauliańskiej, jak istnienie wierzytelności W. M. wobec darczyńcy S. Ż. oraz dokonanie czynności prawnej w postaci darowizny między dłużnikiem a osobą trzecią (pозwanym). Nie budził także wątpliwości fakt uzyskania przez pozwanego korzyści majątkowej w wyniku czynności prawnej dokonanej z dłużnikiem, albowiem w skład jego majątku nieodpłatnie weszła nieruchomość, której wartość wynosiła kilkadziesiąt tysięcy złotych.

Wracając do spornej między stronami kwestii, czy dłużnik wskutek dokonanej darowizny stał się całkowicie niewypłacalny albo niewypłacalny w wyższym stopniu, w pierwszej kolejności wskazać trzeba, że stan ten oceniać należało na chwilę zaskarżenia przedmiotowej czynności prawnej (tj. wniesienia pozwu) oraz na chwilę zamknięcia rozprawy.

Zdaniem Sądu, ani w chwili zaskarżenia czynności, ani w chwili wyrokowania, nie można było stwierdzić, że w wyniku zawarcia umowy darowizny, dłużnik stał się niewypłacalny. Wszak dłużnik posiada cały czas majątek w postaci udziału wynoszącego 1/2 części we własności nieruchomości o wartości 140.000 zł, który powinien wystarczyć na zaspokojenie wierzyciela, którego wierzytelność wynosiła około 50.000 zł. Zgodzić się należało twierdzeniem powoda, znajdującym oparcie w doktrynie i orzecznictwie, że pozostały po dokonaniu zaskarżonej czynności majątek dłużnika powinien dawać realną możliwość zaspokojenia wierzyciela. Tym niemniej, bezskuteczność prowadzonej egzekucji z nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej nr (...) w chwili obecnej uznać należało za wyłącznie hipotetyczną. W konsekwencji, zgodzić się należało z pozwanym, że wytoczone przez wierzyciela powództwo o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną wobec niego było przedwczesne. Zaznaczenia w tym miejscu wymaga, że Sąd nie był władny dokonać w niniejszym postępowaniu takiej analizy rynku nieruchomości, ażeby na etapie sporządzania opisu i oszacowania stwierdzić, że egzekucja z nieruchomości będzie nieskuteczna. Zarówno w chwili zaskarżenia czynności, jak i orzekania, nie można było stwierdzić ponad wszelką wątpliwość, że w majątku dłużnika doszło do takiego uszczerbku, który uniemożliwia lub ogranicza zaspokojenie wierzyciela. Podobnie, hipotetyczny na tę chwilę jest udział innych wierzycieli w podziale sumy uzyskanej z egzekucji, gdyby okazała się ona skuteczna. Nie można więc było dokonać oceny, że powodowi w wyniku podziału sumy uzyskanej z egzekucji i tak nie przypadłaby jakakolwiek kwota lub kwota niższa od jego wierzytelności.

Na marginesie zwrócić należy uwagę na pewną niekonsekwencję w działaniach wierzyciela (powoda), który z jednej strony twierdził, że egzekucja wobec dłużnika z ułamkowej części nieruchomości będzie bezskuteczna, ale egzekucję tę kontynuując, ponosząc przy tym niemałe przecież koszty.

Reasumując, w ocenie Sądu, całokształt okoliczności faktycznych sprawy nie dawał podstaw do uznania, że umowa darowizny udziału w nieruchomości z dnia 17 sierpnia 2012 roku, zawarta między S. Ż. a D. Ż., skutkowałą pokrzywdzeniem wierzyciela W. M.. Nie można jednak wykluczyć, że roszczenie powoda stanie się aktualne w sytuacji, gdy egzekucja nie doprowadzi do zaspokojenia jego należności w całości.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 527 i nast. k.c. a contrario, Sąd orzekł, jak w punkcie I. sentencji wyroku, oddalając powództwo.

O kosztach procesu w punkcie II. wyroku orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Pozwany wygrał niniejszą sprawę w całości, ponosząc koszty procesu w łącznej wysokości 1.217 zł z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika procesowego, będącego radcą prawnym w wysokości 1.200 zł (§ 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu /tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm./) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł. Zwrot takiej też kwoty należał się pozwanemu od powoda, jako przegrywającemu sprawę w całości, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.